

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gruodžio 10 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2021/0414(COD)

14450/21
ADD 3

SOC 704
EMPL 549
MI 937
DATAPROTECT 289

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2021) 397 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA“ pridedamas prie pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2021) 397 final.

Pridedama: SWD(2021) 397 final

Bruselis, 2021 12 09
SWD(2021) 397 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

pridedamas prie

pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS

dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo

{COM(2021) 762 final} - {SEC(2021) 581 final} - {SWD(2021) 395 final} -
{SWD(2021) 396 final}

BŪTINYBĖ IMTIS ES LYGMENS VEIKSMŲ

Kokia problema sprendžiama?

Kai kurie skaitmeninėse darbo platformose dirbantys žmonės susiduria su prastomis darbo sąlygomis ir nepakankama socialine apsauga. Daugeliu atvejų tai susiję su fiktyviai savarankiškai dirbančiais asmenimis, t. y. tais, kurių užimtumo statusas neteisingai klasifikuojamas. Neteisingai klasifikuoto statuso asmenys, dirbantys tokiose skaitmeninėse platformose, neturi nei nacionalinio ir ES darbo *acquis* teisių ir apsaugos, kurias turi darbuotojai, nei savarankiškumo ir tvirtesnės padėties darbo rinkoje – to, kuo naudojasi daug tikrai savarankiškai dirbančių asmenų. Apskaičiuota, kad ES skaitmeninėse platformose dirba apie 28 mln. žmonių. Manoma, kad 22,5 mln. šių asmenų yra teisingai klasifikuoti kaip darbuotojai arba savarankiškai dirbantys asmenys (didžioji dauguma priskiriami pastariesiems). Tačiau 5,5 iš 28 mln. žmonių gali susidurti su neteisingu klasifikavimu. Dėl neteisingo darbo skaitmeninėse platformose statuso klasifikavimo visoje ES priimta daugiau kaip 100 teismo sprendimų ir 15 administracinių sprendimų.

Kai kurie skaitmeninėse platformose dirbantys žmonės patiria tam tikrą kontrolę, nes užduočių paskirstymui, priežiūrai, vertinimui ir išvadų darymui platformos naudoja algoritmus, galinčius jiems daryti poveikį. Šis algoritminis valdymas gali neigiamai veikti kai kurias jų darbo sąlygas ir didinti neteisingo klasifikavimo riziką, nes sudėtingi skaitmeniniai susitarimai gali slėpti subordinaciją. Skaitmeninėse platformose dirbantys žmonės turi suprasti, kaip jų elgesys veikia prieigą prie algoritmais nustatomų būsimų darbo galimybių. Galimybė atlikti užduotis turi įtakos jų pajamoms, nepriklausomai nuo užimtumo statuso. Taigi algoritminio valdymo problemos aktualios tiek darbuotojams, tiek skaitmeninėse platformose savarankiškai dirbantiems asmenims.

Sunkumai užtikrinant esamų prievolių vykdymą, kuriuos lemia darbo skaitmeninėse platformose skaidrumo ir atsekamumo klausimai, be kita ko, tarpvalstybiniais atvejais, taip pat daro poveikį darbo sąlygoms ir galimybėms naudotis socialine apsauga. Nacionalinėms valdžios institucijoms sunku gauti duomenis apie skaitmenines platformas ir jose dirbančius asmenis, taip pat apie skaitmeninių platformų nuostatas ir sąlygas. Atsekamumo problema ypač aktuali, kai skaitmeninės platformos veikia keliose valstybėse narėse ir todėl neaišku, kur ir kas skaitmeninėse platformose dirba. Tai turėtų būti daroma siekiant padidinti teisinį tikrumą, sukurti vienodas sąlygas skaitmeninėms darbo platformoms ir neinternetiniams paslaugų teikėjams ir remti tvarų skaitmeninių darbo platformų augimą Sąjungoje.

Ko siekiama šia iniciatyva?

Bendras šios iniciatyvos tikslas – pagerinti skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų darbo sąlygas ir socialines teises, be kita ko, siekiant paremti tvaraus skaitmeninių darbo platformų augimo Europos Sąjungoje sąlygas. Konkrečiai šia iniciatyva siekiam: i) užtikrinti, kad skaitmeninėse platformose dirbantys asmenys turėtų (arba galėtų įgyti) teisingą teisinį užimtumo statusą, atsižvelgiant į jų faktinius santykius su skaitmenine darbo platforma, ir turėtų galimybę naudotis taikomomis darbo ir socialinės apsaugos teisėmis; ii) užtikrinti algoritminio valdymo sąžiningumą, skaidrumą ir atskaitomybę darbo skaitmeninėse platformose kontekste ir iii) didinti darbo skaitmeninėse platformose pokyčių skaidrumą, atsekamumą ir informuotumą apie juos ir gerinti taikomų taisyklių vykdymo užtikrinimą

visiems skaitmeninėse platformose dirbantiems žmonėms, įskaitant tuos, kurie dirba keliose šalyse.

Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?

ES veiksmai yra būtini, kad būtų pasiekti pagrindiniai Sutartimi pagrįsti ES tikslai skatinti tvarų ekonomikos augimą ir socialinę pažangą (ES sutarties 3 straipsnis). Tik ES iniciatyva gali būti nustatytos bendros taisyklės, kaip spręsti neteisingo užimtumo statuso klasifikavimo rizikos problemą, aktualią visoms atitinkamoms ES veikiančioms skaitmeninėms platformoms, kartu užkertant kelią esamų ir būsimų algoritminio valdymo reglamentavimo metodų susiskaidymui ir sprendžiant tarpvalstybinio darbo skaitmeninėse platformose aspekto klausimą.

B. Galimos politikos priemonės

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvarstytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Atliekant poveikio vertinimą buvo nagrinėjamos trys politikos sritys (A – neteisingo klasifikavimo rizikos mažinimas, B – su algoritminiu valdymu susiję klausimai ir C – su vykdymo užtikrinimu, atsekamumu ir skaidrumu susiję klausimai, be kita ko, tarpvalstybiniais atvejais), kuriose kartu sprendžiamos nustatytos problemos. Skyrėsi šiose politikos srityse nagrinėtų politikos galimybių subjektinė ir (arba) materialinė taikymo sritis. Galimybės apibrėžti darbuotojo sąvoką, nustatyti trečiąjį užimtumo statusą ES lygmeniu arba nustatyti nenuginčijamą užimtumo prezumpciją buvo atmetos ankstyvuoju etapu.

Pagal A politikos sritį (neteisingo klasifikavimo rizikos problemos sprendimas) tinkamiausia galimybė yra **nuginčijama prezumpcija, taikoma tik toms skaitmeninėms platformoms, kurios vykdo tam tikrą kontrolę**. Pagal šią galimybę taip pat numatytas **prievolės įrodyti perkėlimas**: kai prezumpcija pradedama taikyti, jei ji ginčijama, būtent skaitmeninės platformos, kurios laikomos darbdaviais, turi įrodyti, kad yra kitaip. B politikos srityje (algoritminis valdymas) tinkamiausia galimybė yra tiek darbuotojų, tiek savarankiškai dirbančių asmenų teisių, susijusių su skaidrumu, konsultacijomis, žmogaus vykdoma priežiūra ir teisių gynimu, rinkinys. Pagal C politikos sritį (vykdymo užtikrinimas, skaidrumas ir atsekamumas, be kita ko, tarpvalstybiniais atvejais) tinkamiausia galimybė – suderinti paaiškinimą dėl prievolės deklaruoti darbą platformose, be kita ko, tarpvalstybiniais atvejais, su platformų pareiga skelbti informaciją apie jų taikomas sąlygas, jose dirbančių asmenų skaičių, jų užimtumo statusą, socialinės apsaugos aprėptį ir kitus susijusius duomenis.

Kalbant apie teisinės priemonės pasirinkimą, svarbiausias rinkinio dokumentas būtų direktyva. Direktyva laikoma tinkamiausia, proporcingiausia ir veiksmingiausia priemone iniciatyvos tikslams pasiekti. Joje nustatyti privalomi minimalūs reikalavimai, o valstybėms narėms paliekama galimybė prisitaikyti prie konkrečių nacionalinių aplinkybių.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Tinkamiausią A ir B politikos sričių galimybę remia profesinės sąjungos, skaitmeninėse platformose dirbančių žmonių atstovai, taip pat daug nacionalinių valdžios institucijų ir kai

kurių skaitmeninių platformų atstovai. Dauguma suinteresuotųjų subjektų mažiau dėmesio skyrė C politikos srities galimybėms. Profesinės sąjungos remia tarpvalstybinio darbo skaitmeninėse platformose skaidrumo ir atsekamumo didinimą. Nacionalinių valdžios institucijų atstovai pritaria skaitmeninių platformų pareigai skelbti tam tikrą informaciją, jei ji susijusi tik su didesnėmis negu tam tikro dydžio skaitmeninėmis platformomis. Darbdavių organizacijos pritaria, kad reikia spręsti neteisingo klasifikavimo rizikos problemą, nors jos mano, kad tai turėtų būti daroma nacionaliniu lygmeniu. Jos sutaria, kad reikia didinti algoritminio valdymo skaidrumą ir pabrėžė, kad šiuo tikslu reikėtų atsižvelgti į esamus reglamentus. Tinkamiausių galimybių rinkinys atitinka 2021 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl tinkamų darbo sąlygų, teisių ir socialinės apsaugos platformų darbuotojams (2019/2186(INI))

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie yra tinkamiausios galimybės pranašumai?

Tikimasi, kad dėl veiksmų, kuriais siekiama mažinti neteisingo klasifikavimo riziką (A politikos sritis), 1,7–4,1 mln. žmonių bus perklasifikuoti į darbuotojus. Tai jiems suteiktų galimybę naudotis teisėmis ir apsauga pagal nacionalinę ir ES darbo *acquis*. Skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų pajamos gali padidėti iki 484 mln. EUR per metus. Naujos teisės, susijusios su algoritminiu valdymu skaitmeninių platformų darbe (B politikos sritis), gali padėti pagerinti 28 mln. žmonių darbo sąlygas. Prievolė deklaruoti darbą skaitmeninėse platformose ir skelbimo reikalavimai (pageidautinas C politikos srities galimybių derinys) (netiesiogiai) pagerins darbo sąlygas, teisinį tikrumą ir verslo skaidrumą.

Kokios yra tinkamiausios galimybės išlaidos?

Dėl veiksmų, kuriais siekiama mažinti neteisingo klasifikavimo riziką (A politikos sritis), skaitmeninės platformos per metus galėtų išaugti nuo 1,9 iki 4,5 mlrd. EUR. Nuo jų priklausomos įmonės ir vartotojai gali patirti dalį šių išlaidų, priklausomai nuo to, ar skaitmeninės darbo platformos nuspręs jas perkelti trečiosioms šalims, ir jei taip, kaip tai bus daroma. Naujos teisės, susijusios su algoritminiu valdymu (B politikos sritis), taip pat tinkamiausias vykdymo užtikrinimo, skaidrumo ir atsekamumo galimybių derinys (C politikos sritis) reiškia, kad sąnaudos yra nedidelės.

Koks bus poveikis įmonėms ir MVĮ?

Konservatyviais skaičiavimais nustatyta, kad ES veikia daugiau kaip 500 aktyvių skaitmeninių platformų, ir dauguma iš jų veikia vietoje. Apie 360 iš jų yra MVĮ. MVĮ gali grėsti nesąžininga didesnių skaitmeninių platformų konkurencija, todėl tikimasi, kad joms bus sudarytos vienodos sąlygos.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Dėl veiksmų, kuriais siekiama mažinti neteisingo klasifikavimo riziką, valstybės narės kasmet gaus iki 4 mlrd. EUR daugiau pajamų (socialinės apsaugos ir mokesčių įmokų forma).

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Jokio kito didelio poveikio nenumatoma.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Direktyva būtų įvertinta praėjus penkeriems metams nuo jos įsigaliojimo. Taip būtų atsižvelgta į dvejų metų laikotarpį, per kurį valstybės narės direktyvą perkelia į nacionalinę teisę.